

Stanisław A. Sroka

 <https://orcid.org/0000-0003-4059-7799>
Instytut Historii, Uniwersytet Jagielloński

Boloński doktorat z prawa Wawrzyńca ze Słupcy (1517)

W bolońskich aktach promocji doktorskich z zakresu prawa kanonicznego (tzw. *libri secreti iuris canonici*) widnieją pod datami 21 i 23 października 1517 roku noty o egzaminie doktorskim Wawrzyńca ze Słupcy, którego określono mianem kleryka diecezji gnieźnieńskiej oraz podano imię jego nieżyjącego już ojca, Marcina¹. Wpierw, 21 października 1517 roku, Wawrzyniec uzyskał tzw. *dispensatio*, czyli zwolnienie, ponieważ zapewne nie dopełnił wszystkich obowiązków potrzebnych do przystąpienia do właściwego egzaminu (zwolnienie to podlegało głosowaniu członków komisji), a następnie, dwa dni później, odbył się właściwy egzamin doktorski. Przeor kolegium, który notował we wspomnianej księdze informacje o egzaminach doktorskich, zapisał, że Wawrzyniec nie uiścił pełnej kwoty za egzamin (zapłacił jedynie 10 dukatów z pełnej kwoty 25, którą trzeba było przekazać), ale zobligował się resztę należności uregulować w ciągu roku².

Znacznie więcej szczegółów o egzaminie doktorskim Wawrzyńca jest zawartych w aktach uniwersyteckich prowadzonych przez notariuszy (tzw. *libri notarum*), które przypominają bardziej brudnopis i zazwyczaj służyły do przygotowania dyplomu doktorskiego — oczywiście tylko dla tych żaków, których na taki wydatek było stać. Zasadniczo w tych registrach notarialnych znajduje się

¹ Archivio di Stato di Bologna (dalej: ASB), Studio, T. 126, k. 204v: „Laurentius quondam Martini de Słupca”. Zob. też: M.T. Guerrini: *“Qui voluerit in iure promoveri...”*. *I dottori in diritto nello Studio di Bologna (1501—1796)*. Bologna 2005, s. 137.

² ASB, Studio, T. 126, k. 204v: „residuum vero promisit solvere infra annum”. Na temat przebiegu i kosztów egzaminu doktorskiego w Bolonii zob. S.A. Sroka: *Dyplom doktorski Uniwersytetu Bolońskiego z 1472 r.* St. Żr. 2012, T. 50, s. 63—73.

informacja o wynikach głosowania, zarówno w przypadku uzyskania *dispensatio*, jak i egzaminu doktorskiego, natomiast w przypadku egzaminu *libri notarum* podawano także imienny skład komisji doktorskiej. Głosowanie odbywało się przy użyciu białego i czarnego bobu (*faba alba*, *faba nigra*), przy czym biały bób oznaczał głosowanie „za”, natomiast czarny „przeciw”. Oba głosowania dotyczące Wawrzyńca ze Słupcy przebiegły znakomicie, ponieważ ich wynik był jednomyślny³. Z informacji zanotowanej przez notariusza dowiadujemy się również, że sam egzamin, zgodnie z obyczajem, odbył się w zakrystii kościoła katedralnego w Bolonii, w obecności przeora kolegium prawniczego, który stał na czele ósmioosobowej komisji, a promotorem doktora był znany profesor Cornelio della Volta. Po pomyślnym zdaniu egzaminu promotor wręczył Wawrzyńcowi insygnia doktorskie, a nowy doktor złożył przysięgę⁴.

W bolońskim archiwum zachował się jeszcze jeden przekaz źródłowy dotyczący egzaminu doktorskiego Wawrzyńca ze Słupcy, który dla nas jest szczególnie interesujący, ponieważ zawiera wykaz świadków obecnych podczas egzaminu i uroczystej promocji. To Polacy, którzy wówczas przebywali w Bolonii, zazwyczaj na studiach, a zachowane świadectwo jest ważnym uzupełnieniem biografii tych osób. Wspomniane źródło to *Liber doctorum Ludovici de Paleotis*, dołączony do księgi promocji doktorskich z medycyny Uniwersytetu Bolońskiego. Interesujący nas wykaz jest stosunkowo niewielki — obejmuje lata 1515—1518, ale właśnie w tym okresie uzyskał w Bolonii doktorat Wawrzyńiec⁵. Z zapisu tego ponownie wynika, że nasz doktorant nie należał do zbyt zamożnych, skryba tutaj także odnotował bowiem, że Wawrzyńiec nie przekazał do przeora kolegium pełnej sumy za egzamin doktorski, ale zobligował się to uczynić w okresie najbliższego roku. Najciekawszy jest jednak wykaz świadków obecnych podczas egzaminu i promocji. Byli to: Jan Rybieński, prepozyt kruszwicki i kanonik gnieźnieński oraz poznański, Jan Łacki, również kanonik poznański, oraz Jan Międzyrzecki, Jan Łaski, Maciej Śliwnicki i Stanisław Szczawiński. Zostali oni określani mianem studentów bolońskich (*scolastici Bononienses*) oraz kleryków diecezji gnieźnieńskiej, poznańskiej i ołomunieckiej⁶. Pora zatem na przyjrzenie się zarówno osobie

³ ASB, Studio, T. 22, k. 116v.

⁴ Tamże, k. 117.

⁵ ASB, Studio, T. 217 (*Liber doctorum Ludovici de Paleotis*), k. 11. Zob. też S. Windakiewicz: *Informacyja o aktach Uniwersytetu Bolońskiego*. „Archiwum do Dziejów Literatury i Oświaty w Polsce” 1892, T. 7, s. 136.

⁶ ASB, Studio, T. 217 (*Liber doctorum Ludovici de Paleotis*), k. 11: „Presentibus: Johanne Rybyensky preposito Crussuiciensi et Gnesnensi, domino Johanne Lanczky Posnaniensi canonicis, domino Johanne Merzyrzeczky, domino Johanne Lasky, domino Mathia Slywnii et domino Stanislao Szcauinsky scolasticis Bononiensibus et clericis Gneznensis, Posnaniensis et Olomucensis diocesis et aliis quam pluribus”. Zob. też S. Windakiewicz: *Informacyja...*, s. 136.

samego Wawrzyńca ze Słupcy, jak i jego kolegom, którzy byli z nim razem na studiach w Bolonii lub też znaleźli się tam w wyniku innych okoliczności i towarzyszyli Wawrzyńcowi w tych ważnych oraz podniosłych dla niego chwilach.

Wawrzyniec ze Słupcy doczekał się dotychczas jedynie dwóch lapidarnych biogramów⁷. Był synem Marcina, co potwierdzają nie tylko wspomniane źródła bolońskie, ale także inne przekazy. Pierwszą znaną mi informacją źródłową dotyczącą Wawrzyńca jest przyjęcie przez niego niższych święceń duchownych (akolitat) 2 marca 1493 roku. Nie ulega wątpliwości, że nota ta dotyczy naszego Wawrzyńca, ponieważ podano również imię jego ojca (Marcin)⁸. Warto zauważyć, co jest ważne dla późniejszego wywodu, że kilka lat wcześniej, w 1487 roku, wyższe święcenia (subdiakon, prezbiter) przyjął inny Wawrzyniec ze Słupcy, syn Michała⁹. O ile wykazy święconych czy też metryki uniwersyteckie podają zazwyczaj imię ojca, o tyle inne źródła ograniczają się tylko do podania imienia i miejsca pochodzenia, co może powodować błędne identyfikacje w odniesieniu do posiadanych później beneficjów. Interesujący nas w tym artykule Wawrzyniec ze Słupcy, późniejszy doktor bolońskiej wszechnicy, w momencie przyjmowania niższych święceń nie posiadał jeszcze jakiegoś gruntowniejszego wykształcenia, ale też wymogi stawiane kandydatom do tych niższych święceń nie były zbyt wysokie¹⁰.

W 1503 roku Wawrzyniec pojawia się jako świadek z tytułem notariusza publicznego na dokumencie Jana Łaskiego, ówczesnego dziekana wrocławskiego, i Mikołaja Czepela, prepozyta wrocławskiego, którzy rozsądają spór wynikły pomiędzy biskupem wileńskim a tamtejszą kapitułą katedralną¹¹. Co ciekawe, Wawrzyniec świadkował na tym dokumencie wraz z Janem Rybieńskim, z którym później, w 1517 roku, byli wspólnie w Bolonii i tam Rybieński był świadkiem egzaminu doktorskiego swojego kolegi. Z innego zaś dokumentu, wystawionego w 1508 roku, dowiadujemy się, że Wawrzyniec ze Słupcy jako notariusz publiczny potwierdził, że Jan Salomon, doktor prawa, kanonik krakowski i dziekan sandomierski, przekazał wspomnianemu już Mikołajowi Czepelowi, który wówczas był prepozytem sandomierskim, na rzecz domu prepozytury kolegiaty w Sandomierzu część placu należącego do domu dzie-

⁷ *Wypisy źródłowe do dziejów Wawelu z archiwaliów kapitulnych i kurialnych krakowskich 1516—1525*. Oprac. B. Przybyszewski. Kraków 1970, s. 99; K. Ożóg, K. Fokt, M. Mięka, M. Zdanek, D. Wójcik-Zega, K. Kuras: *Profesorowie Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego*. T. 1: (1364—1780). Red. W. Uruszczak. Kraków 2015, s. 428 (tutaj z błędami).

⁸ K. Kaczmarek: *Święcenia duchowieństwa w diecezji gnieźnieńskiej w latach 1482—1493*. Poznań 2018, s. 263, 365.

⁹ Tamże, s. 216, 218, 365.

¹⁰ A. Orczyk: *Kształcenie i formacja duchownych w średniowieczu*. Lublin 2013, s. 126—132.

¹¹ KDKW, nr 565.

kana sandomierskiego¹². Widzimy zatem, że te wszystkie transakcje odbywały się jakby w pewnym zamkniętym kręgu znajomych.

Piastowanie funkcji notariusza publicznego nie wymagało legitymowania się uniwersyteckim wykształceniem¹³, niemniej Wawrzyniec postanowił takowe wykształcenie zdobyć i w tym celu zapisał się w 1505 roku na uniwersytet w Krakowie. Mamy pewien problem z jego wpisem do uniwersyteckiej Metryki. Pod rokiem 1505, w semestrze letnim, za rektoratu Jana Przyjaciela z Krakowa, widnieje wpis Wawrzyńca ze Słupcy, jednakże jako syna Macieja (*Laurencius Mathie de Slupcza*)¹⁴. Można by nawet przypuszczać, że chodzi o inną osobę, ale wątpliwości rozwiewa glosa dopisana w okresie późniejszym, informująca, że wspomniany Wawrzyniec był doktorem prawa (*doctor iuris*). Spojrzenie na oryginalną Metrykę, obecnie dostępną także w Jagiellońskiej Bibliotece Cyfrowej, pozwala stwierdzić, że wszystkie wpisy z tego semestru zostały wciągnięte do Metryki jakby hurtowo jedną ręką, zapewne przepisane na czysto z brudnopisu. Tę często stosowaną praktykę potwierdza również wstęp edytorski do Metryki¹⁵. Należy zatem przyjąć, że skryba, przepisując imiona immatrykulowanych studentów, przy nazwisku Wawrzyńca ze Słupcy przez pomyłkę zamiast prawdziwego imienia ojca (Marcin) wpisał imię „Maciej”. Trudno też przypuścić, że w murach krakowskiego uniwersytetu studiował wspomniany już wcześniej inny przybysz ze Słupcy, także Wawrzyniec, ale syn Michała, ponieważ takowego żaka uniwersytecka Metryka nie notuje. Natomiast już w 1507 roku źródła wspominają Wawrzyńca ze Słupcy jako studenta Uniwersytetu Krakowskiego, który zalegał z długiem w wysokości 6 florenów niejakiej Zofii, mieszkającej przy ulicy Wiślniej. Być może nasz Wawrzyniec wynajmował u niej lokum. Solennie zobowiązał się spłacić swój dług w trzech równych ratach¹⁶. Sprawa uniwersyteckiej edukacji Wawrzyńca komplikuje się nadto, albowiem pod rokiem 1510 ponownie widnieje wpis do Metryki Wawrzyńca, tym razem jako syna Marcina. I tutaj także późniejszy skryba zanotował głosę, że osoba ta uzyskała stopień doktora prawa kanonicznego (*iuris pontificii doctor*)¹⁷. Nie ulega zatem wątpliwości,

¹² *Katalog zbioru dokumentów pergaminowych Biblioteki Jagiellońskiej*. Oprac. K. Nabiałek, W. Świeboda, M. Zdanek, przy współpr. R. Tatarzyńskiego. Red. K. Nabiałek. T. 1. Kraków 2014, nr 292.

¹³ K. Skupiński: *Notariat publiczny w średniowiecznej Polsce*. Lublin 1997, s. 125—130.

¹⁴ *Metryka Uniwersytetu Krakowskiego z lat 1400—1508*. Wyd. A. Gąsiorowski, T. Jurek, I. Skierska, przy współpr. R. Grzesika. T. 1. Kraków 2004 (dalej: MUK), s. 614 [1505e/023].

¹⁵ Tamże, s. XXXI i n.

¹⁶ AMetrKra, Acta Officialia, T. 29, s. 149: „Laurencius de Slupcza studens alme universitatis Cracoviensis recognovit se teneri et debere sex florenos peccuniarum honeste Zophie de Cracovia in platea Vislensi morante, quos sex florenos duos in quindena, duos pro f. Nativitatis et reliquos pro dominica Letare”.

¹⁷ *Metryka czyli album Uniwersytetu Krakowskiego z lat 1509—1551*. Wyd. A. Gąsiorowski, T. Jurek, I. Skierska, przy współpr. R. Grzesika. Warszawa 2010, s. 18.

że to nasz boloński doktor, tyle że wpisany jeszcze raz do Metryki — pięć lat później. Wydaje się jednak, że ten ponowny wpis łatwo wytłumaczyć. Takie przypadki omawiają wydawcy tego źródła we wstępie edytorskim. Chodzi o tzw. wpisy *ex post*, wynikłe z powodu zauważenia wcześniejszego błędnego wpisu do Metryki lub jego braku¹⁸. Tutaj mamy do czynienia właśnie z takim przypadkiem, albowiem w pierwotnym wpisie zanotowano błędne imię ojca. Wawrzyniec ze Słupcy na pewno zaczął studia w 1505 roku, a nie w 1510. Jak już wspominałem, jego status studenta jest potwierdzony w 1507 roku, a ponadto gdyby studia rozpoczął dopiero w 1510 roku, to nie zdążyłby uzyskać doktoratu z prawa kanonicznego już w 1517 roku, czyli zaledwie po siedmiu latach od momentu rozpoczęcia nauki. Tyle czasu zajmowało zazwyczaj ówczesnemu żakowi sfinalizowanie studiów bakałarskich i magisterskich.

Nie wiadomo, kiedy Wawrzyniec sfinalizował studia, albowiem brakuje jego osoby w Księdze promocji Wydziału Sztuk Uniwersytetu Krakowskiego¹⁹. Zapewne rychło udał się na dalsze studia do Bolonii, gdzie w 1517 roku uzyskał doktorat z prawa kanonicznego²⁰. Równocześnie z krakowskimi i bolońskimi studiami Wawrzyńca występuje w źródłach niejaki Wawrzyniec ze Słupcy jako pleban w Grzegorzewie w diecezji gnieźnieńskiej²¹. W tym wypadku chodzi najpewniej o innego Wawrzyńca, wspomnianego już tu wcześniej, który posiadał wyższe święcenia (prezbiterat) potrzebne do pełnienia funkcji plebana²². W przypadku zaś naszego Wawrzyńca mamy poświadczone tylko przyjęcie święceń niższych (akolitat).

Po powrocie z Bolonii Wawrzyniec jest poświadczony w pierw jako surogat, a potem jako audytor wikariusza generalnego krakowskiego Mikołaja Bedleńskiego²³. 10 lipca 1521 roku inkorporował się do kolegium prawniczego Uniwersytetu Krakowskiego²⁴, a w roku następnym wszedł w posiadanie beneficjów kościelnych: scholasterii kieleckiej i kanonii sandomierskiej²⁵. W murach

¹⁸ Tamże, s. XXXIV.

¹⁹ *Najstarsza księga promocji Wydziału Sztuk Uniwersytetu Krakowskiego z lat 1402—1541*. Wyd. A. Gąsiorowski, T. Jurek, I. Skierska. Warszawa 2011 (dalej: NKP).

²⁰ Nie wiadomo, dlaczego w wydanym ostatnio słowniku profesorów Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego jako miejsce doktoratu Wawrzyńca widnieje rzymska Sapienza, nadto z błędnym rokiem (1511). Zob. K. Ożóg, K. Fokt, M. Mikuła, M. Zdanek, D. Wójcik-Zega, K. Kuras: *Profesorowie...*, s. 428.

²¹ AMetrKra, Acta Officialia, T. 34, s. 708; T. 37, s. 872; T. 44, s. 102.

²² K. Kaczmarek: *Święcenia...*, s. 216, 218, 365.

²³ *Wypisy źródłowe...*, s. 98—100; E. Knappek: *Acta oficjalatu i wikariatu generalnego krakowskiego do połowy XVI wieku*. Kraków 2010, s. 225.

²⁴ BJ, Inc. 2272 (J. Stoefflerinus, J. Pflaum: *Almanach 1499—1531*. Ulmae 1499): „Doctor Laurentius de Slupcza respondit pro loco in iure”; H. Barycz: *Historia Uniwersytetu Jagiellońskiego w epoce humanizmu*. Kraków 1935, s. 199; K. Ożóg, K. Fokt, M. Mikuła, M. Zdanek, D. Wójcik-Zega, K. Kuras: *Profesorowie...*, s. 428.

²⁵ AMetrKra, Acta Episcopalia, T. 7, k. 284v, 336v, 361v; T. 9, k. 5v. W Bibliotece Diecezjalnej w Sandomierzu (rkps 805) zachowały się Acta Officialia od 1522 r. (naj-

uniwersytetu pozostał zapewne do śmierci (1528), jest bowiem poświadczony w aktach rektorskich w 1526 roku jako świadek karczemnej awantury, jaka rozegrała się pomiędzy profesorami prawa: Grzegorzem z Szamotuł a Mikołajem z Koprzywnicy, w *stubie communis* kolegium prawniczego podczas zebrania całego fakultetu²⁶. Wawrzyniec ze Słupcy zmarł przed 22 kwietnia 1528 roku, albowiem tego dnia posiadaną przez niego scholasterię kielecką objął Jan z Rawy, doktor medycyny Uniwersytetu Padewskiego. W aktach biskupich odnotowano skrupulatnie, że beneficjum to wakowało po śmierci Wawrzyńca ze Słupcy²⁷. Egzekutorem jego testamentu został Grzegorz z Szamotuł²⁸.

Pora teraz przejść do bliższej prezentacji osób, które świadkowały na egzaminie doktorskim Wawrzyńca ze Słupcy. Pierwszym z wymienionych jest Jan Rybieński, ówczesny prepozyt kruszwicki oraz kanonik gnieźnieński i poznański. Był już zatem dobrze ustosunkowany, a w 1517 roku nie przebywał w Bolonii na studiach, tylko przejeżdżał przez to miasto, zapewne udając się do Rzymu, aby reprezentować interesy finansowe prymasa Jana Łaskiego, któremu przez kilkanaście lat pomagał w zarządzaniu jego majątkiem²⁹. Niestety Rybieński nie doczekał się żadnego naukowego biogramu, z wyjątkiem omówienia jego aktywności jako kanonika gnieźnieńskiego pióra Jana Korytkowskiego³⁰. Pierwsze źródłowe o nim wzmianki są zawarte w aktach uniwersyteckich, a mianowicie w Metryce i Księdze promocji Wydziału Sztuk Uniwersytetu Krakowskiego. W 1491 roku Rybieński zapisał się na studia jako Jan, syn Mikołaja z Rybna z diecezji gnieźnieńskiej, a dwa lata później uzyskał zapewne stopień bakałarza³¹. O dalszej jego edukacji nie posiadamy więcej informacji. Co ciekawe, w tym samym roku 1491 na studia w Krakowie zapisał się inny Jan z Rybna, który był synem Jakuba i pochodził z diecezji poznańskiej³². Nie wiemy zatem, który Jan z Rybna uzyskał w 1493 roku stopień

starszy wolumin obejmuje lata 1522—1531), ale Wawrzyniec ze Słupcy nie pojawia się w tym źródle.

²⁶ *Acta rectoralia Almae Universitatis studii Cracoviensis inde ab anno MCCCCLXIX*. T. 1. Ed. W. Wisłocki. Kraków 1893—1897, nr 2853.

²⁷ AMetrKra, *Acta Episcopalia*, T. 14, k. 15: „de scholasteria in ecclesia collegiata Kyelcensi vacante post mortem v. olim domini Laurentii de Słupca”. Zob. też: *Księga dochodów beneficjów diecezji krakowskiej z roku 1529 (tzw. Liber retaxationum)*. Wyd. Z. Leszczyńska-Skrętowa. Wrocław 1968, s. 382.

²⁸ AMetrKra, *Acta Officialia*, T. 47, s. 321.

²⁹ P. Tafiłowski: *Finanse prymasa Jana Łaskiego. Na podstawie raptularza z Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie*. Prz. Hist. 2004, T. 95, z. 1, s. 13—29; Tenże: *Jan Łaski (1456—1531), kanclerz koronny i prymas Polski*. Warszawa 2007, *passim*; M. Słomski: *Urzednicy i personel zamku arcybiskupów gnieźnieńskich w Łowiczu (XIV w.—1531 r.)*. Warszawa 2017, s. 38.

³⁰ J. Korytkowski: *Pralacy i kanonicy katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej od roku 1000 aż do dni naszych*. T. 3. Gniezno 1883, s. 420—426.

³¹ MUK, s. 494 [91e/093]; NKP, s. 257 [93/78B].

³² MUK, s. 492 [91e/020].

bakałarza, albowiem w księdze promocji widnieje tylko *Johannes de Ribno* — bez dodatkowych informacji (imię ojca, diecezja)³³. Wiemy natomiast, że Jan z Rybna z diecezji poznańskiej (czyli nie nasz) w 1496 roku przyjął wyższe święcenia duchowne³⁴. Interesujący nas tutaj Jan Rybieński był na pewno synem Mikołaja herbu Sulima, a nie Jakuba, co wyraźnie potwierdzają akta kapituły poznańskiej przy okazji instalacji Jana w 1512 roku do tejże kapituły. Źródło to podaje także imię matki Rybieńskiego, którą była Urszula z Załakowa herbu Poraj³⁵. W 1502 roku Rybieński jako sługa królewski uzyskał wraz z matką zwolnienie od wyprawy wojennej. Podobnego zwolnienia udzielił mu król w 1509 roku już jako prepozytowi kruszwickiemu³⁶. Uzyskane na krakowskim uniwersytecie wykształcenie pozwoliło Rybieńskiemu wykonywać zawód notariusza publicznego (jest potwierdzony w 1503 roku)³⁷ oraz znaleźć zatrudnienie w kancelarii królewskiej na stanowisku pisarza (1505—1507)³⁸. Jako pracownik tejże kancelarii odkupił od Mikołaja Gnojeńskiego wójtostwo w Szadku za 700 grzywien³⁹. Otrzymał ponadto 200 kop półgroszy z wiana swojej krewnej Beaty z Rybna, która po śmierci swojego pierwszego męża, wójta gnieźnieńskiego Wojciecha Piotrowskiego (Swinarskiego), wyszła ponownie za mąż — za jego brata, Jana Swinarskiego z Łęczycy, któremu przekazała swoje wiano z pierwszego związku zapisane na połowie wspomnianego wójtostwa gnieźnieńskiego⁴⁰.

Rybieński rychło wszedł w posiadanie beneficjów kościelnych. Około 1506 roku został prepozytem kruszwickim, a dwa lata później kanonikiem gnieź-

³³ NKP, s. 257 [93/78B].

³⁴ W. Kujawski: *Wykazy święconych z najstarszej księgi akt działalności biskupów wrocławskich (Kurozwęckiego i Przerębskiego — lata 1496—1511)*. „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 1999, T. 72, s. 31; A. Gąsiorowski: *Święcenia w diecezji kujawskiej na przełomie XV i XVI wieku*. *Rocz. Hist.* 2001, T. 67, s. 93, 97.

³⁵ *Materiały do historii prawa i heraldyki polskiej*. Wyd. B. Ulanowski. W: „Archiwum Komisji Historycznej”. T. 3. Kraków 1886 (dalej: MHP), nr 247.

³⁶ MRPS, T. 3, nr 594; T. 4/2, nr 9253.

³⁷ KDKW, nr 566.

³⁸ BCzart, rkps 990 (rachunki żup bocheńskiej i wielickiej 1507—1508), s. 19; I. Sułkowska-Kurasiowa: *Polska kancelaria królewska w latach 1447—1506*. Wrocław 1967, s. 151; W. Chorążyczewski: *Przemiany organizacyjne polskiej kancelarii królewskiej u progu czasów nowożytnych*. Toruń 2007, s. 103, 108, 111; J. Skibniewska: *Dwór królewski Aleksandra Jagiellończyka w latach 1501—1506*. Lublin 2015, s. 308.

³⁹ MRPS, T. 3, nr 2377. Już w roku następnym wójtostwo szadkowskie znalazło się w bliżej nieznanym okolicznościach w rękach Stanisława Boguckiego z Iwoni. Zob. A. Szymczakowa: *Kilka uwag o wójtostwie i wójtach w Szadku w średniowieczu*. „Biuletyn Szadkowski” 2005, T. 5, s. 41.

⁴⁰ MRPS, T. 3, nr 2032. Co ciekawe, w 1512 r. Jan z Łęczycy złożył pozew przeciwko swojej córce Katarzynie, wówczas żonie Jerzego Kotwicza, posiadacza drugiej połowy wójtostwa gnieźnieńskiego, o próbę wygnania go z posiadanej drugiej połowy wójtostwa, do czego jednak nie doszło. Zob. *Dzieje Gniezna, pierwszej stolicy Polski*. Red. J. Dobosz. Gniezno 2016, s. 262.

nieńskim, zaś w 1512 roku poznańskim (tutaj oprócz kanonii dzierzył w latach 1516—1518 archidiaconat śremski)⁴¹. W 1508 roku wraz ze swoim protektorem Janem Łaskim, wówczas kanclerzem Królestwa, byli w Krakowie, gdzie w murach uniwersytetu przed sądem rektorskim Łaski wstawił się za włoskim humanistą pochodzącym z Sycylii — Janem Silviusem Siculusem, od kilku lat wykładającym w Krakowie, który miał wytoczoną sprawę za obelgi rzucone w kierunku uniwersytetu. Dzięki misji pojednawczej Jana Łaskiego rektor pogodził się z porywczym Włochem, podając mu na znak ugody swoją prawicę⁴². Rybieński często towarzyszył Łaskiemu w jego podróżach, albowiem był jego zaufanym prokuratorem i pomagał mu zarządzać majątkiem, zwłaszcza od 1510 roku, kiedy Łaski został arcybiskupem gnieźnieńskim i prymasem Polski. Zachował się raptularz Łaskiego, w którym dokładnie były notowane wszelkie wydatki i w którym nazwisko Rybieńskiego pojawia się często jako zaufanego człowieka prymasa⁴³. Bliskiej zażyłości Łaskiego z Rybieńskim dowodzi też fakt wyznaczenia tegoż ostatniego na jednego z egzekutorów prymasowskiego testamentu. Mimo że testament był kilkakrotnie zmieniany, za każdym razem Rybieński należał do niewielkiego grona potencjalnych jego wykonawców⁴⁴. Oprócz wspomnianych beneficjów (prepozytura kruszwicka, kanonie w Gnieźnie i Poznaniu) Rybieński dzierzył dłużej lub krócej także inne, pomniejsze beneficja. W 1513 roku zrzekł się tytułu mansjonarza w kościele św. Michała na zamku krakowskim. Nowym mansjonarzem został Franciszek z Tarnowa, posiadający święcenia prezbiteratu⁴⁵. W 1517 roku musiał opróżnić posiadaną prebendę kurzelowską wskutek jakichś nieporozumień z Janem Łaskim⁴⁶. Był też plebanem w Rogoźnie (1512) i w Gębicach (1524)⁴⁷.

Niewiele wiemy o działalności Rybieńskiego jako prepozyta kruszwickiego. Wynika to z faktu, że zachowane akta kapitulne (od roku 1516) zawierają jedynie opis corocznych posiedzeń kapituły generalnej zbierającej się zazwyczaj w wigilię św. św. Piotra i Pawła⁴⁸. Niemniej warto odnotować, że w 1516

⁴¹ H. Zeissberg: *Johannes Łaski Erzbischof von Gnesen (1510—1531) und sein Testament*. Wien 1874, s. 127 (tutaj z tytułem prepozyta kruszwickiego wymieniony już w 1504 r., ale zapewne przez pomyłkę); MHP, nr 247; J. Korytkowski: *Pralaci...*, s. 420—421; J. Nowacki: *Dzieje archidiecezji poznańskiej*. T. 2. Poznań 1964, s. 295; H. Rybus: *Kolegiata w Kruszwicy w latach 1514—1531*. „*Studia Theologica Varsaviensia*” 1970, T. 8, nr 2, s. 132 (tutaj z tytułem prepozyta wspomniany dopiero w 1509 r.); K. Lutyński: *Kapituła katedralna w Poznaniu w XVI wieku. Organizacja i majątek*. Poznań 2000, s. 51, 80, 123; P. Tańkowski: *Finanse...*, s. 13.

⁴² *Acta rectoralia...*, nr 2137; H. Barycz: *Historia Uniwersytetu Jagiellońskiego...*, s. 75.

⁴³ P. Tańkowski: *Finanse...*, s. 13—29.

⁴⁴ P. Tańkowski: *Jan Łaski (1456—1531)...*, s. 7—8.

⁴⁵ MRPS, T. 4/1, nr 2119.

⁴⁶ P. Tańkowski: *Finanse...*, s. 14.

⁴⁷ MRPS, T. 4/1, nr 4545; J. Nowacki: *Dzieje...*, s. 381.

⁴⁸ Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie (dalej: AAG), Akta kapituły kruszwickiej, sygn. I/1, T. 1 (1516—1614).

roku uchwalono podczas kapituły generalnej, w obecności biskupa włocławskiego Macieja Drzewickiego, statuty kapitulne⁴⁹. Zachowane akta dowodzą, że Jan Rybieński jako prepozyt kruszwicki był obecny na kapitule generalnej jedynie w latach 1516, 1518, 1519 oraz 1522⁵⁰. Znacznie więcej wiemy o jego aktywności jako kanonika gnieźnieńskiego. Z akt kapitulnych wynotował to już skrupulatnie J. Korytkowski⁵¹. Gdy w 1519 roku Rybieński został ekonomem kapituły, większość czasu poświęcał na dogłębne oglądanie dóbr i zdawanie relacji na posiedzeniach kapituły⁵². Umarł przed 25 września 1524 roku, kiedy wspomniany jest jako zmarły⁵³.

Następnym świadkiem bolońskiego egzaminu Wawrzyńca ze Słupcy był Jan Łącki, wówczas już kanonik poznański. Z akt kapitulnych wiemy, że Łącki udał się na studia do Bolonii już w 1516 roku i że jego pobyt w całości był finansowany przez kapitułę katedralną. Kanonicy zebrani na kapitule 7 czerwca 1518 roku wyrazili zgodę na dalsze finansowanie pobytu Jana w Bolonii⁵⁴. Łącki nie uzyskał tam jednak stopnia naukowego i niebawem wrócił do kraju, jest bowiem już w grudniu 1518 roku potwierdzony w Poznaniu⁵⁵. Nigdy też nie posługiwał się stopniem doktora. Zdaniem niektórych badaczy Jana Łąckiego należy identyfikować z Janem z Kamieńca, który w 1508 roku został instalowany na kanonii w kapitule poznańskiej. Przy tej okazji przeprowadził wywód swojego szlachectwa. Wynika z niego, że był synem Sędziwoja z Kamieńca herbu Korzbok (trzy karpie) i Barbary z Sądów herbu Nałęcz⁵⁶. Co prawda Łącki w tej zapisce jest określony jako Jan z Kamieńca (*Johannes de Camyenyecz*), podczas gdy we wszystkich innych zapisach źródłowych występuje jako Jan Łącki (*Lanczky*). Pewną pokusą jest próba połączenia Jana Łąckiego z Janem, synem Jana *de Ląky*, który w 1494 roku zapisał się na studia w Uniwersytecie Krakowskim⁵⁷. Późniejszy student uniwersytetu w Bolonii miałby zatem już za sobą pewne uniwersyteckie doświadczenie, które nie tylko ułatwiło mu wyjazd do Italii, ale przede wszystkim pomogło w objęciu kanonii poznańskiej.

Łącki jako kanonik poznański dał się poznać jako człowiek o awanturnicznym charakterze. W 1522 roku został pozwany przez Macieja Białośliwskie-

⁴⁹ A. Szudrowicz: *Kapituła kruszwicka. W tysiąclecie powołania biskupstwa w Kruszwicy*. Kruszwica 2013, s. 70—75.

⁵⁰ AAG, Akta kapituły kruszwickiej, sygn. I/1, T. 1, k. 5—7, 8v, 10—11, 12v, 14, 16.

⁵¹ J. Korytkowski: *Pralaci...*, s. 420—426.

⁵² ACI, T. 1, nr 2897; J. Korytkowski: *Pralaci...*, s. 421—425.

⁵³ MRPS, T. 4/1, nr 4545.

⁵⁴ ACI, T. 1, nr 1068. Zob. też *Słownik historyczno-geograficzny województwa poznańskiego w średniowieczu*. Cz. 3. Z. 1. Oprac. K. Górską-Gołaską, T. Jurek, J. Luciński, G. Rutkowską, I. Skierską. Poznań 1993 (dalej: SHGWP), s. 34.

⁵⁵ MHP, nr 276; SHGWP, Cz. 3, z. 1, s. 34.

⁵⁶ MHP, nr 234; SHGWP, Cz. 3, z. 1, s. 33; J. Nowacki: *Dzieje...*, s. 450.

⁵⁷ MUK, s. 521 [94e/117].

go o napad na jego dom w Chwaliszewie i zabicie domownika. Mieli tego dokonać słudzy Łąckiego. Sam kanonik, który wtedy przebywał w swoim domu, zaprzeczył, że to jego ludzie dokonali napadu. Twierdził wręcz, że tego wieczoru jego słudzy w ogóle nie opuszczali domostwa⁵⁸. Owego roku Jan Łącki na kapitule generalnej za różne występki niegodne kanonika został ukarany zabranieniem uposażenia z kanonii za okres 3 miesięcy. Jego przezwinięcia zostały dokładnie wyliczone. Przede wszystkim poświęcał się grze w karty na pieniądze (ten niegodziwy dla kanonika proceder uprawiał Łącki ze swoim kolegą z kapituły Maciejem Grodzickim, doktorem medycyny). Nadto z niejakim Jarockim (zapewne chodzi o Wilhelma Jarockiego, kolegę ze studiów bolońskich) bawili się za pieniądze w różnych miejscach na mieście. Nocą zaś w świeckim stroju wraz z kasztelanem międzyrzeckim i innymi świeckimi osobami udawał się na miasto w celu zabawy, zostając na noc *in certis hospitiiis*⁵⁹. Hulaszczy tryb życia kanonika Łąckiego jest poświadczony także w latach późniejszych, kiedy to w 1549 roku został wraz z innymi kanonikami upomniany za łamanie celibatu⁶⁰. Pomimo różnych problemów, których swoim zachowaniem przysparzał kapitule, ta powierzyła mu w latach 1535—1536 funkcję prokuratora generalnego⁶¹. Oprócz zasiadania w kapitule katedralnej w Poznaniu Jan Łącki był w latach 1534—1548 plebanem w Poniecu⁶². Zmarł po 1 lipca 1554 roku (wtedy jeszcze zasiadał na obradach kapituły)⁶³.

Następny świadek promocji doktorskiej Wawrzyńca ze Słupcy jest postacią dosyć tajemniczą, bo trudną do prostego zidentyfikowania. Wydaje się, że kleryk Jan Międzyrzecki pochodził z diecezji ołomunieckiej, na terenie której leżało Meziříčí (Międzyrzecze), ponieważ pozostałe osoby świadkujące przynależały do diecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej. To może on kryje się pod wpisem w Metryce Uniwersytetu Krakowskiego w 1499 roku jako Jan, syn Jana „de Myedzyrzecze”⁶⁴. Jeśli ta identyfikacja jest poprawna, wówczas Jan byłby zapewne synem Jana z Lomnice i Meziříčí, zmarłego w 1515 roku dostojnika morawskiego, który piastował m.in. urząd najwyższego komornika (od 1492) i hetmana margrabstwa morawskiego (od 1496 do śmierci)⁶⁵. Do-

⁵⁸ ACI, T. 1, nr 1118; SHGWP, Cz. 3, z. 1, s. 34.

⁵⁹ ACI, T. 1, nr 1120; SHGWP, Cz. 3, z. 1, s. 34. Na temat gry w karty zob. E. Hudyka: *Jak bawiono się w średniowiecznym Krakowie*. „Rocznik Krakowski” 1998, T. 64, s. 42—45.

⁶⁰ K. Lutyński: *Kapituła katedralna w Poznaniu...*, s. 111.

⁶¹ Tamże, s. 217.

⁶² J. Nowacki: *Dzieje...*, s. 416; SHGWP, Cz. 3, z. 1, s. 34.

⁶³ MHP, nr 372; K. Lutyński: *Kapituła katedralna w Poznaniu...*, s. 76.

⁶⁴ MUK, s. 560 [1499h/401], chociaż autorzy SHGWP (Cz. 3, z. 1, s. 144) przypisują tegoż Jana do Międzyrzecza na terenie województwa poznańskiego.

⁶⁵ F. Matějka: *Moravské zemské desky 1480—1566. 2: Kraj olomoucký*. Praha 1947, *passim*. O urzędzie hetmana morawskiego zob. J. Janišová, D. Janiš: *Úřad moravského zemského hejtmána v 15.—17. století. (Přehled působnosti a pravomoci)*. V: *Hejtmanská správa ve*

stępne opracowania genealogiczne tego rodu wymieniają pośród potomstwa hetmana także syna Jana⁶⁶. Nie wiemy, czy zakończył on swoją edukację uzyskaniem stopnia naukowego. Z pewnością pobyt w Bolonii nie został sfinalizowany uzyskaniem takiego stopnia, co nie wyklucza, że mógł go uzyskać gdzie indziej. Trudno jest opisać nawet zwięźle jego dalszą karierę, ponieważ nic o niej nie wiadomo. Zapewne nie był członkiem kapituły w Ołomuńcu (Olomouc), nie wymienia go bowiem opracowanie prozopograficzne tej kapituły⁶⁷. Nie był też członkiem dworu biskupa ołomunieckiego Stanisława Thurzona⁶⁸.

Kolejnym świadkiem na egzaminie doktorskim Wawrzyńca ze Słupcy był Jan Łaski, bratanek prymasa, a syn Jarosława Łaskiego i Zuzanny z Bąkowej Góry. Studia bolońskie finansował mu bogaty wuj. Z raptularza prymasa wynika, że w 1517 roku wydzierżawił klucze skierniewicki i łęgonicki na pokrycie kosztów studiów bolońskich swojego bratanka⁶⁹. Jan Łaski przybył do Bolonii już na początku 1515 roku w towarzystwie Mikołaja Wolskiego, kasztelana sochaczewskiego, który należał do zaufanych ludzi prymasa. Przybycie do Bolonii wieńczyło dłuższą edukacyjną podróż Jana (rozpoczętą wraz z bratem Hieronimem na wiosnę 1513 roku), która obejmowała m.in. Pragę, Wiedeń, Lipsk, Wenecję i Rzym⁷⁰. Pobyt w Bolonii — zdaniem Marcina Janakowskiego — nie miał charakteru „formalnej edukacji na tamtejszym uniwersytecie, gdyż żadne ze źródeł takowej nie potwierdzają”⁷¹. Wydaje się, że pogląd ten jest błędny. W przytoczonych tu wcześniej materiałach bolońskich Jan Łaski wraz z paroma swoimi kolegami został określony mianem bolońskiego studenta (*scolaris Bononiensis*). Tak w aktach uniwersyteckich nazywało się właśnie ówczesnego żaka. Nie stoi to w sprzeczności z domysłem wspomnianego badacza, że polscy scholarzy mieszkali wspólnie w pewnego rodzaju konwikcie, w którym prowadzono zajęcia, „pozyskując do określonych przedmiotów miejscowych uczonych”⁷². To, że Polacy trzymali się razem, jest zrozumiałe i dowodzi tego także zachowana korespondencja z początku 1515 roku pomiędzy

vedlejších zemíh Koruny české. Edd. L. Bobková, M. Čapský, I. Korbelařová. Opava 2009, s. 181—201.

⁶⁶ *Ottův Slovník naučný*. Díl. 17. Praha 1901, s. 240.

⁶⁷ M. Zemek: *Posloupnost prelátů a kanovníků olomoucké kapituly od počátku až po nynější dobu*. Díl. 1: 1131—1652. Olomouc [b.r.] (rękopis przechowywany w: Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, sygn. P-50/2). Dziękuję serdecznie Panu Štěpánowi Kohoutowi za udzieloną mi pomoc.

⁶⁸ T. Baletka: *Dvůr olomouckého biskupa Stanislava Thurza (1497—1540), jeho kancelář a správa biskupských statku*. „Sborník archivních prací“ 2004, roč. 54, č. 1, s. 3—236.

⁶⁹ H. Zeissberg: *Johannes Łaski...*, s. 157; M. Janakowski: *Między faktami i panegiryzmem. Śladami młodzieńczych lat i peregrynacji Hieronima, Jana i Stanisława Łaskich*. „Przeгляд Nauk Historycznych” 2018, T. 17, nr 2, s. 81.

⁷⁰ M. Janakowski: *Między faktami...*, s. 76—80.

⁷¹ Tamże, s. 78.

⁷² Tamże. Zob. też O. Bartel: *Jan Łaski*. Cz. 1: (1499—1556). Warszawa 1955, s. 73—74.

przebywającym w Rzymie prymasem Janem Łaskim a bolońskimi scholarami⁷³. Z korespondencji tej wynika m.in., że opiekę medyczną nad polskimi żakami sprawował Maciej Sieprawski, doktor medycyny bolońskiej wszechnicy i wykładowca tamże, który w Bolonii zyskał duży szacunek i uznanie⁷⁴. Podczas pobytu Jana Łaskiego w tym mieście jego wuj za pośrednictwem wspomnianego już Mikołaja Wolskiego czynił starania w kurii papieskiej w celu pozyskania dla bratanka beneficjów kościelnych, co zakończyło się pomyślnie w listopadzie 1517 roku zgodą papieża na prowidżę na objęcie przez młodego Łaskiego kustodii łączycyckiej, kanonii krakowskiej i płockiej⁷⁵. W raptularzu prymasa Łaskiego pod rokiem 1518 można jednak przeczytać, że jego bratanek, wówczas już dziekan gnieźnieński, z niewiadomych przyczyn porzucił studia w Bolonii⁷⁶. Odnalazł się rychło w Padwie na studiach prawniczych, gdzie 1 sierpnia 1518 roku został konsyliarzem nacji polskiej. W murach padewskiej wszechnicy przebywał jeszcze w roku następnym, po czym zapewne powrócił do kraju, nie wieńcząc swojej uniwersyteckiej edukacji żadnym stopniem naukowym⁷⁷. Po przyjeździe do Polski objął funkcję sekretarza w kancelarii Zygmunta Starego⁷⁸. Dalsza kariera Jana Łaskiego, przede wszystkim jako reformatora religijnego, jest dobrze znana i opisana w literaturze⁷⁹.

Kolejnym świadkiem na egzaminie był niejaki Maciej Śliwnicki. Dzięki niedawno opublikowanemu bardzo skrupulatnemu biogramowi wiemy o nim bardzo dużo⁸⁰. Na potrzeby tego artykułu przypomnieć warto ścieżkę eduka-

⁷³ W. Pocięcha: *Ze studiów bolońskich Jana Łaskiego*. „Reformacja w Polsce” 1926, T. 4, s. 144—152; L. Gładyszewski: *Korespondencja studentów bolońskich z prymasem Janem Łaskim w 1515 roku*. „Studia Gnesnensia” 1977, T. 3, s. 261—279; Tenże: *La corrispondenza degli studenti bolognesi con il primate Jan Łaski nel 1515*. In: *Commentationes historicae. Almae Matri studiorum Bononiensi novem saecula feliciter celebranti ab Universitate Iagellonica Cracoviensi oblatae*. Warszawa—Kraków 1988, s. 123—145.

⁷⁴ L. Gładyszewski: *Korespondencja...*, s. 269—270, 277—278; S.A. Sroka: *Studenci z Polski dopuszczeni do prowadzenia zajęć na Uniwersytecie Bolońskim na początku XVI wieku*. *Rocz. Hist.* 2018, T. 84, s. 295—298.

⁷⁵ H. Kowalska: *Łaski Jan h. Korab (1499—1560)*. W: PSB, T. 18, s. 237; M. Janakowski: *Między faktami...*, s. 81.

⁷⁶ H. Zeissberg: *Johannes Łaski...*, s. 172—173: „Item nepos Johannes decanus Gneznensis nescio quo errore aut ordinatione se transtulit de Bononiensi scola nescio ad que loca”.

⁷⁷ S. Windakiewicz: *Materiały do historii Polaków w Padwie*. „Archiwum do Dziejów Literatury i Oświaty w Polsce” 1892, T. 7, s. 167; M. Janakowski: *Między faktami...*, s. 82.

⁷⁸ A. Wyczański: *Między kulturą a polityką. Sekretarze królewscy Zygmunta Starego (1506—1548)*. Warszawa 1990, s. 257; M. Janakowski: *Między faktami...*, s. 83.

⁷⁹ H. Dalton: *Johannes a Lasco. Beitrag zur Reformationsgeschichte Polens, Deutschlands und Englands*. Gotha 1881; H. Barycz: *Z dziejów polskich wędrowek naukowych za granicę*. Wrocław 1969, s. 201—206; H. Kowalska: *Działalność reformatorska Jana Łaskiego w Polsce*. Wrocław 1969; J.M. Hermán: *Johannes a Lasco 1499—1560*. Kolozsvár 2010.

⁸⁰ P. Dembiński: *Śliwnicki (Mathias de Sływnyky) Maciej h. Korab (ok. 1490—1551)*. W: PSB, T. 51, s. 2—6.

cyjną Śliwnickiego. W 1506 roku wpisał się na Uniwersytet Krakowski⁸¹. Studiów jednak nie ukończył. Dorywczo pracował w 1511 roku jako pisarz w konsystorzu krakowskim⁸². Następnie udał się na studia do Bolonii, być może wraz ze wspomnianym już orszakiem prymasa Jana Łaskiego, który w 1513 roku wyruszył na obrady soboru laterańskiego do Rzymu. W każdym razie pod koniec 1514 roku był już w Bolonii i mieszkał tam we wspólnym konwiktie wraz z innymi Polakami z orszaku prymasa. Z zachowanej korespondencji Łaskiego z bolońskimi studentami z początku 1515 roku wynika, że Maciej Śliwnicki był ich wykładowcą⁸³. Już podczas pobytu w Bolonii król Zygmunt zabiegał o beneficja dla niego (ekspektatywa na prałaturę lub kanonię gnieźnieńską). Nie wiemy, gdzie Śliwnicki uzyskał doktorat obojga praw. W źródłach bolońskich nie występuje, natomiast zdaniem Henryka Barycza stopień ten uzyskać miał w Rzymie⁸⁴. Po powrocie do kraju zasłynął jako prawnik, który na polecenie królewskie opracował zwód prawa mający zastąpić prawo magdeburskie (*Sigismundina iura constitutionesque Sigismundinae*). Kodyfikacja ta nie weszła jednak w życie. Kilka lat później Śliwnicki należał do komisji, której zadaniem była rewizja prawa chełmińskiego w Prusach. Dzierżył wiele beneficjów kościelnych (był archidiakonem kaliskim i gnieźnieńskim, prepozytem poznańskim). Pod koniec życia był także sekretarzem królewskim⁸⁵. Zmarł w 1551 roku⁸⁶.

Ostatnim świadkiem bolońskiego egzaminu doktorskiego Wawrzyńca ze Słupcy był Stanisław Szczawiński. Zapewne do niego odnosi się nota w uniwersyteckiej Metryce pod rokiem 1507 dotycząca wpisu na studia Stanisława, syna Mikołaja ze Szczawina⁸⁷. W najstarszej księdze promocji Uniwersytetu Krakowskiego odnotowano, że osoba o takim imieniu i nazwisku uzyskała w 1511 roku stopień bakałarza, a w 1515 magistra⁸⁸. Nadto, zaraz po ukończeniu edukacji Stanisław Szczawiński przez jeden semestr prowadził zajęcia na Wydziale Sztuk Wyzwolonych, objaśniając *Epistolae* Franciszka Filelfo, wybitnego humanisty⁸⁹. Potem udał się na dalsze studia do Bolonii. Uniwer-

⁸¹ MUK, s. 629 [1506h/300].

⁸² P. Dembiński: *Śliwnicki...*, s. 2.

⁸³ L. Gładyszewski: *Korespondencja...*, s. 270: „Dominus Sliwnickij cum domino Jarockij sunt examinatores nostri”. Zob. też M. Chachaj: *Zagraniczna edukacja Radziwiłłów od początku XVI do połowy XVII wieku*. Lublin 1995, s. 15.

⁸⁴ H. Barycz: *Polacy na studiach w Rzymie w epoce Odrodzenia (1440—1600)*. Kraków 1938, s. 109—110; M.T. Guerrini: “*Qui voluerit in iure promoveri...*”...

⁸⁵ M. Korolko: *Seminarium Rzeczypospolitej Królestwa Polskiego. Humanisci w kancelarii królewskiej Zygmunta Augusta*. Warszawa 1991, s. 235.

⁸⁶ P. Dembiński: *Śliwnicki...*, s. 2—6.

⁸⁷ MUK, s. 634 [1507e/155].

⁸⁸ NKP, s. 277 [1511/45B], 281 [1515/14M].

⁸⁹ *Liber diligentiarum Facultatis Artisticae Universitatis Cracoviensis*. Pars 1: (1487—1563). Ed. W. Wisłocki. Cracoviae 1886, s. 118; H. Barycz: *Historia Uniwersytetu Jagielloń-*

sytecki skryba przy jego nazwisku dopisał później glose *doctor iuris Italie* (przy nocie o promocji bakalarskiej) oraz *doctor iuris* (przy nocie o uzyskaniu stopnia magistra)⁹⁰. Wynika zatem z tych zapisów, że Stanisław Szczawiński uzyskał stopień doktora prawa we Włoszech. Niestety, nie spotykamy jego nazwiska w księgach bolońskich ani padewskich⁹¹. Być może uzyskał ten stopień w Rzymie, gdzie laur doktorski zdobył jego kolega Maciej Śliwnicki, z którym razem przebywali w Bolonii⁹².

W kwestii ustalenia miejsca pochodzenia Szczawińskiego pomocne są zapisy z raptularza prymasa Łaskiego. Wszystkie osoby, które świadcowały na egzaminie doktorskim Wawrzyńca ze Słupcy, były w mniejszym lub większym stopniu powiązane z rodziną Jana Łaskiego. Tak samo musiało być ze Szczawińskim, zwłaszcza że jeden z zapisów wspomnianego raptularza wskazuje, że Szczawińscy byli krewnymi prymasa. W 1513 roku, podczas pobytu prymasa w Rzymie, prowadzący w jego imieniu rachunki Jan Rybieński wypłacił Szczawińskim 62 floreny⁹³. Mianem swoich krewnych określił ich Łaski w zapisce z 1516 roku⁹⁴. Co ciekawe, Szczawińscy zostali w tej nocie nazwani szlachtą ziemi wieluńskiej, co sugeruje pochodzenie ze Szczawna w powiecie sieradzkim. Potwierdza to zresztą zapis pod 1517 rokiem, gdzie prymas używa określenia „Szczawienski”, co jest przymiotnikiem od Szczawna, gdy tymczasem „Szczawiński” pochodzi od Szczawina (tego w ziemi gostynińskiej na Mazowszu)⁹⁵.

Próbując naszkicować ogólny jedynie zarys późniejszej kariery Stanisława Szczawińskiego (po powrocie z Włoch), jesteśmy w trudnej sytuacji z powodu poszukiwania przysłowiowej igły w stogu siana. Trzeba zdawać sobie także sprawę z faktu występowania w tym samym czasie różnych osób o identycznym imieniu i nazwisku (miejscu pochodzenia). Wtedy istnieje niebezpieczeństwo (albo wręcz pokusa) połączenia dwóch osób w jedną. Wspomniałem już wcześniej, że zarówno Wawrzyniec ze Słupcy, jak i Jan Rybieński mieli swoich odpowiedników żyjących w tym samym czasie. Według wszelkiego prawdo-

skiego..., s. 22; K. Ożóg: *Zakres i metody nauczania septem artes na Wydziale Sztuk Uniwersytetu Krakowskiego w XV wieku*. W: *Septem artes w kształtowaniu kultury umysłowej w Polsce średniowiecznej. Wybrane zagadnienia*. Red. T. Michałowska. Wrocław 2007, s. 118.

⁹⁰ NKP, s. 277 [1511/45B], 281 [1515/14M].

⁹¹ *Acta graduum academicorum Gymnasii Patavini ab anno 1501 ad annum 1525*. Ed. E. Martellozzo Forin. Padova 1969; M.T. Guerrini: „*Qui voluerit in iure promoveri...*”...

⁹² H. Barycz: *Polacy na studiach w Rzymie...*, s. 109—110.

⁹³ H. Zeissberg: *Johannes Łaski...*, s. 148.

⁹⁴ Tamże, s. 159: „Item designavi dedique consanguineis meis de Szczawin terre Wielunensis terrigenis”. Szczawińskich jako krewnych Łaskiego nie zna P. Tańkowski (*Jan Łaski (1456—1531)...*).

⁹⁵ H. Zeissberg: *Johannes Łaski...*, s. 165. Takiego rozróżnienia (Szczawiński od Szczawina i Szczawieński od Szczawna) używa A. Szymczakowa (*Szlachta sieradzka w XV wieku. Magnifici et generosi*. Łódź 1998, s. 237, 239, 272, 275, 276).

podobieństwa Szczawiński po powrocie z Włoch (ale zapewne jeszcze wtedy bez doktoratu) dostał posadę w kancelarii biskupa wileńskiego Jana z książąt litewskich. W 1522 roku jest tam potwierdzony dwukrotnie — w pierw jako notariusz, a potem jako kanclerz⁹⁶.

Od 1532 roku Stanisław Szczawiński pojawia się w źródłach jako kanonik wrocławski. Z dużą dozą prawdopodobieństwa możemy go identyfikować z naszym bolońskim studentem, albowiem w latach 60. tego stulecia, będąc wciąż kanonikiem wrocławskim, występuje jako dziedzic Szczawna w ziemi sieradzkiej⁹⁷. Identyfikację tę potwierdza także posiadany przez niego jako kanonika wrocławskiego stopień doktorski⁹⁸. Krótki biogram Szczawińskiego na podstawie akt archiwalnych wrocławskich opracował niegdyś ks. Stanisław Chodyński⁹⁹. Do kapituły wrocławskiej Szczawiński został instalowany 10 marca 1532 roku, będąc wówczas plebanem w Turku¹⁰⁰. Wtedy jeszcze nie posiadał stopnia doktorskiego. Już w październiku tego roku Szczawiński został z kapituły relegowany. W zapisce notującej jego ekskluzję 31 października 1532 roku określono go mianem doktora obydwu praw¹⁰¹. Zachowane akta posiedzeń dowodzą, że po raz ostatni był obecny na obradach kapituły 20 sierpnia, a następnie przez dwa miesiące go nie było¹⁰². Zapewne wtedy uzyskał stopień doktorski, nie wiemy jednak, na którym z włoskich uniwersytetów. Przyczyną relegowania były zgłaszane przez Feliksa Naropińskiego pretensje do tego beneficjum, ale dosyć szybko, bo po dwóch tygodniach, sprawa została załagodzona i Szczawińskiemu przywrócono godność kanonika¹⁰³. Wydane przez Bolesława Ulanowskiego akta kapituły wrocławskiej dowodzą regularnej obecności Stanisława Szczawińskiego na posiedzeniach kapituły¹⁰⁴. Z biogramu opracowanego przez S. Chodyńskiego wynika, że w 1539 roku Szczawiński został oskarżony o utrzymywanie stosunków z pewną kucharką (*cum una focaria*)¹⁰⁵. Wtedy jednak wy tłumaczył się z tego zarzutu i nie poniósł konsekwencji. Nie-

⁹⁶ BCzart, rkps 1775, s. 1327; rkps 1777, k. 124. Zob. też V. Ališauskas, T. Jaszczolt, L. Jovaiša, M. Paknys: *Lietuvos katalikų dvasininkai XIV—XVI a.* Vilnius 2009, s. 369 oraz G. Błaszczyk: *Regesty dokumentów diecezji wileńskiej z lat 1507—1522 Jana Fijałka i Władysława Semkowicza.* „Lituanio-Slavica Posnaniensia. Studia Historica” 2003, T. 9, s. 274.

⁹⁷ AGAD, Księgi grodzkie sieradzkie, Inscriptiones 57, k. 489v.

⁹⁸ Archiwum Diecezjalne we Wrocławku (dalej: ADWł), Akta posiedzeń kapituły 2 (216), k. 176.

⁹⁹ S. Chodyński: Katalog prałatów i kanoników wrocławskich. Wrocław 1914 (rękopis przechowywany w ADWł), s. 908—909.

¹⁰⁰ ADWł, Akta posiedzeń kapituły 2 (216), k. 167: „Receptio venerabilis domini Stanislai Szczawynsky”.

¹⁰¹ Tamże, k. 176.

¹⁰² Tamże, k. 172—172v, 174, 175—175v.

¹⁰³ S. Chodyński: Katalog prałatów..., s. 908.

¹⁰⁴ *Akta kapitul z wieku XVI wybrane.* Wyd. B. Ulanowski. T. 1. Cz. 1: (*Akta kapitul poznańskiej i wrocławskiej 1519—1578*). Kraków 1908, *passim*.

¹⁰⁵ S. Chodyński: Katalog prałatów..., s. 909.

stety, kilka lat później, jak zapisano w aktach kapituły, *mulier suspecta prolifcavit* i to spowodowało, że musiał opuścić kapitułę. Wyjechał wówczas w kierunku Sieradza załatwiać własne interesy¹⁰⁶. Nie wiemy, jak długo trwała jego rozłąka z kapitułą, ale po jakimś czasie wrócił do Włocławka i nawet do łask biskupa Andrzeja Zebrzydowskiego, który w 1548 roku polecił mu, aby wraz z Janem Wysockim, wikariuszem i oficjałem generalnym włocławskim, przeprowadził w jego imieniu wizytację kościoła katedralnego i duchowieństwa we Włocławku¹⁰⁷. W latach 1563—1565 występuje Szczawiński także jako sekretarz królewski w kancelarii Zygmunta Augusta¹⁰⁸. W 1568 roku przekazał część swoich dóbr — Szczawno i Wołę Szczawińską, położone w powiecie sieradzkim — swoim siostrzeńcom. W 1570 roku legował pewną sumę swojemu siostrzeńcowi Janowi Kamockiemu¹⁰⁹. W styczniu 1572 roku podczas obrad kapituły włocławskiej jako już starzec spisał testament, którego wykonawcami zostali trzej kanonicy kapituły. Szczawiński zmarł przed 7 sierpnia 1574 roku, kiedy to jego miejsce w kapitule zajął Sebastian Koskowski¹¹⁰.

Sumując przedstawione rozważania, trzeba zauważyć, że boloński doktorat z prawa kanonicznego otworzył Wawrzyńcowi ze Słupcy drogę do uniwersyteckiej kariery. Ze względu na rychłą śmierć kariera ta była krótka. Podczas egzaminu doktorskiego w Bolonii towarzyszyli Wawrzyńcowi jego koledzy ze studiów lub też inni Polacy, którzy byli wówczas w tym mieście przejazdem i chcieli zobaczyć na własne oczy przebieg takiego egzaminu. Byli to: Jan Rybieński, prepozyt kruszwicki i kanonik gnieźnieński oraz poznański, Jan Łącki, kanonik poznański, a także Jan Międzyrzecki, Jan Łaski, Maciej Śliwnicki i Stanisław Szczawiński. Ci ostatni zostali określani mianem studentów bolońskich oraz kleryków diecezji gnieźnieńskiej, poznańskiej i ołmunieckiej. W niniejszym artykule starałem się prześledzić ich intelektualną drogę, często w historiografii mniej znaną, jak również pokazać, ale już bardziej skrótowo, ich późniejsze kariery.

¹⁰⁶ Tamże.

¹⁰⁷ S. Librowski: *Inwentarz realny dokumentów Archiwum Diecezjalnego we Włocławku*. Dział 2: *Dokumenty w kopiariuszach*. T. 3: *Kopiariusz i częściowo formularz wikariuszy generalnych i oficjałów włocławskich przeważnie z drugiej ćwierci XVI wieku*. Włocławek 2000, nr 244; A. Tomczak: *Kancelaria biskupów włocławskich w okresie księgi wpisów (XV—XVIII w.)*. Toruń 1964, s. 46.

¹⁰⁸ MRPS, T. 5/1, nr 2815, 3095; S. Librowski: *Inwentarz realny dokumentów Archiwum Diecezjalnego we Włocławku*. T. 2: *(lata 1551—1760)*. Włocławek 1995, s. 31; M. Korolko: *Seminarium...*, s. 235.

¹⁰⁹ AGAD, Księgi grodzkie sieradzkie, Inscriptiones 57, k. 489v; 64, k. 198.

¹¹⁰ S. Chodyński: *Katalog prałatów...*, s. 909.

Bibliografia

Źródła rękopiśmienne

- Archivio di Stato di Bologna: Studio, T. 22, 126, 217 (Liber doctorum Ludovici de Paleotis).
 Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie: Akta kapituły kruszwickiej, sygn. I/1, T. 1 (1516—1614).
 Archiwum Diecezjalne we Włocławku: Akta posiedzeń kapituły 2 (216); S. Chodyński: Katalog prałatów i kanoników włocławskich. Włocławek 1914 (rękopis).
 Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie: Księgi grodzkie sieradzkie, Inscriptiones 57, 64.
 Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie: Acta Episcopalia, T. 7, 9, 14; Acta Officialia, T. 29, 34, 37, 44, 47.
 Biblioteka Czartoryskich w Krakowie: rkps 990 (rachunki żup bocheńskiej i wielickiej 1507—1508), 1775, 1777.
 Biblioteka Diecezjalna w Sandomierzu: rkps 805 (Acta Officialia 1522—1531).
 Biblioteka Jagiellońska w Krakowie: Inc. 2272 (J. Stoefflerinus, J. Pflaum: *Almanach 1499—1531*. Ulmae 1499).
 Zemský archiv v Opavě: pobočka Olomouc, sygn. P-50/2 (rękopis: M. Zemek: Posloupnost prelátů a kanovníků olomoucké kapituły od počátku až po nynější dobu. Díl. 1: 1131—1652).

Źródła drukowane

- Acta capitulorum nec non iudiciorum ecclesiasticorum selecta*. Wyd. B. Ulanowski. T. 1: *Acta capitulorum Gnezniensis, Poznaniensis et Vladislaviensis (1408—1530)*. Kraków 1894.
Acta graduum academicorum Gymnasii Patavini ab anno 1501 ad annum 1525. Ed. E. Martellozzo Forin. Padova 1969.
Acta rectoralia Almae Universitatis studii Cracoviensis inde ab anno MCCCCLXIX. T. 1. Ed. W. Wisłocki. Kraków 1893—1897.
Akta kapitul z wieku XVI wybrane. Wyd. B. Ulanowski. T. 1. Cz. 1: (*Akta kapitul poznańskiej i włocławskiej 1519—1578*). Kraków 1908.
Katalog zbioru dokumentów pergaminowych Biblioteki Jagiellońskiej. Oprac. K. Nabiałek, W. Świeboda, M. Zdanek, przy współpr. R. Tatarzyńskiego. Red. K. Nabiałek. T. 1. Kraków 2014.
Kodeks dyplomatyczny katedry i diecezji wileńskiej. T. 1: (1387—1507). Wyd. J. Fijałek, W. Semkowicz. Kraków 1938—1994.
Księga dochodów beneficjów diecezji krakowskiej z roku 1529 (tzw. Liber retaxationum). Wyd. Z. Leszczyńska-Skrętowa. Wrocław 1968.
 Kujawski W.: *Wykazy święconych z najstarszej księgi akt działalności biskupów włocławskich (Kurozwęckiego i Przerębskiego — lata 1496—1511)*. „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 1999, T. 72.

- Liber diligentiarum Facultatis Artisticae Universitatis Cracoviensis*. Pars 1: (1487—1563). Ed. W. Wislocki. Cracoviae 1886.
- Librowski S.: *Inwentarz realny dokumentów Archiwum Diecezjalnego we Włocławku*. Dział 2: *Dokumenty w kopiariuszach*. T. 3: *Kopiariusz i częściowo formularz wikariuszy generalnych i oficjalów włocławskich przeważnie z drugiej ćwierci XVI wieku*. Włocławek 2000.
- Librowski S.: *Inwentarz realny dokumentów Archiwum Diecezjalnego we Włocławku*. T. 2: (lata 1551—1760). Włocławek 1995.
- Matějka F.: *Moravské zemské desky 1480—1566*. 2: *Kraj olomoucký*. Praha 1947.
- Materiały do historii prawa i heraldyki polskiej*. Wyd. B. Ulanowski. W: „Archiwum Komisji Historycznej”. T. 3. Kraków 1886.
- Matricularum Regni Poloniae Summaria*. Ed. T. Wierzbowski. T. 3. Varsoviae 1908; T. 4/1. Varsovie 1910; T. 4/2, T. 5/1. Varsoviae 1912—1919.
- Metryka czyli album Uniwersytetu Krakowskiego z lat 1509—1551*. Wyd. A. Gąsiorowski, T. Jurek, I. Skierska, przy współpr. R. Grzesika. Warszawa 2010.
- Metryka Uniwersytetu Krakowskiego z lat 1400—1508*. Wyd. A. Gąsiorowski, T. Jurek, I. Skierska, przy współpr. R. Grzesika. T. 1. Kraków 2004.
- Najstarsza księga promocji Wydziału Sztuk Uniwersytetu Krakowskiego z lat 1402—1541*. Wyd. A. Gąsiorowski, T. Jurek, I. Skierska. Warszawa 2011.
- Wypisy źródłowe do dziejów Wawelu z archiwaliów kapitulnych i kuralnych krakowskich 1516—1525*. Oprac. B. Przybyszewski. Kraków 1970.

Opracowania

- Ališauskas V., Jaszczołt T., Jovaiša L., Paknys M.: *Lietuvos katalikų dvasininkai XIV—XVI a.* Vilnius 2009.
- Baletka T.: *Dvůr olomouckého biskupa Stanislava Thurza (1497—1540), jeho kancelář a správa biskupských statku*. „Sborník archivních prací“ 2004, roč. 54, č. 1.
- Bartel O.: *Jan Łaski*. Cz. 1: (1499—1556). Warszawa 1955.
- Barycz H.: *Historia Uniwersytetu Jagiellońskiego w epoce humanizmu*. Kraków 1935.
- Barycz H.: *Polacy na studiach w Rzymie w epoce Odrodzenia (1440—1600)*. Kraków 1938.
- Barycz H.: *Z dziejów polskich wędrówek naukowych za granicę*. Wrocław 1969.
- Błaszczak G.: *Regesty dokumentów diecezji wileńskiej z lat 1507—1522 Jana Fijałka i Władysława Semkowicza*. „Litvano-Slavica Posnaniensia. Studia Historica” 2003, T. 9.
- Chachaj M.: *Zagraniczna edukacja Radziwiłłów od początku XVI do połowy XVII wieku*. Lublin 1995.
- Chorażyczewski W.: *Przemiany organizacyjne polskiej kancelarii królewskiej u progu czasów nowożytnych*. Toruń 2007.
- Dalton H.: *Johannes a Lasco. Beitrag zur Reformationsgeschichte Polens, Deutschlands und Englands*. Gotha 1881.
- Demiński P.: *Śliwnicki (Mathias de Slywnyky) Maciej h. Korab (ok. 1490—1551)*. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 51. Warszawa—Kraków 2016.
- Dzieje Gniezna, pierwszej stolicy Polski*. Red. J. Dobosz. Gniezno 2016.
- Gąsiorowski A.: *Święcenia w diecezji kujawskiej na przełomie XV i XVI wieku*. „Roczniki Historyczne” 2001, T. 67.

- Gładyszewski L.: *Korespondencja studentów bolońskich z prymasem Janem Łaskim w 1515 roku*. „*Studia Gnesnensia*” 1977, T. 3.
- Gładyszewski L.: *La corrispondenza degli studenti bolognesi con il primate Jan Łaski nel 1515*. In: *Commentationes historicae. Almae Matri studiorum Bononiensi novem saecula feliciter celebranti ab Universitate Iagellonica Cracoviensi oblatae*. Warszawa—Kraków 1988.
- Guerrini M.T.: *“Qui voluerit in iure promoveri...”*. *I dottori in diritto nello Studio di Bologna (1501—1796)*. Bologna 2005.
- Hermán J.M.: *Johannes á Lasco 1499—1560*. Kolozsvár 2010.
- Hudyka E.: *Jak bawiono się w średniowiecznym Krakowie*. „*Rocznik Krakowski*” 1998, T. 64.
- Janakowski M.: *Między faktami i panegiryzmem. Śladami młodzieńczych lat i peregrynacji Hieronima, Jana i Stanisława Łaskich*. „*Przegląd Nauk Historycznych*” 2018, T. 17, nr 2.
- Janišová J., Janiš D.: *Úřad moravského zemského hejtmána v 15.—17. století. (Přehled působnosti a pravomoci)*. V: *Hejtmanská správa ve vedlejších zemích Koruny české*. Edd. L. Bobková, M. Čapský, I. Korbelářová. Opava 2009.
- Kaczmarek K.: *Święcenia duchowieństwa w diecezji gnieźnieńskiej w latach 1482—1493*. Poznań 2018.
- Knapek E.: *Acta oficjalatu i wikariatu generalnego krakowskiego do połowy XVI wieku*. Kraków 2010.
- Korolko M.: *Seminarium Rzeczypospolitej Królestwa Polskiego. Humanisci w kancelarii królewskiej Zygmunta Augusta*. Warszawa 1991.
- Korytkowski J.: *Pralaci i kanonicy katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej od roku 1000 aż do dni naszych*. T. 3. Gniezno 1883.
- Kowalska H.: *Działalność reformatorka Jana Łaskiego w Polsce*. Wrocław 1969.
- Kowalska H.: *Łaski Jan h. Korab (1499—1560)*. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 18. Wrocław 1973.
- Lutyński K.: *Kapituła katedralna w Poznaniu w XVI wieku. Organizacja i majątek*. Poznań 2000.
- Nowacki J.: *Dzieje archidiecezji poznańskiej*. T. 2. Poznań 1964.
- Orczyk A.: *Kształcenie i formacja duchownych w średniowieczu*. Lublin 2013.
- Ottův Slovník naučný*. Díl. 17. Praha 1901.
- Ożóg K.: *Zakres i metody nauczania septem artes na Wydziale Sztuk Uniwersytetu Krakowskiego w XV wieku*. W: *Septem artes w kształtowaniu kultury umysłowej w Polsce średniowiecznej. Wybrane zagadnienia*. Red. T. Michałowska. Wrocław 2007.
- Ożóg K., Fokt K., Mikuła M., Zdanek M., Wójcik-Zega D., Kuras K.: *Profesorowie Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego*. T. 1: (1364—1780). Red. W. Uruszczak. Kraków 2015.
- Pociecha W.: *Ze studiów bolońskich Jana Łaskiego*. „*Reformacja w Polsce*” 1926, T. 4.
- Rybus H.: *Kolegiata w Kruszwicy w latach 1514—1531*. „*Studia Theologica Varsaviensia*” 1970, T. 8, nr 2.
- Skibniewska J.: *Dwór królewski Aleksandra Jagiellończyka w latach 1501—1506*. Lublin 2015.
- Skupieński K.: *Notariat publiczny w średniowiecznej Polsce*. Lublin 1997.
- Słomski M.: *Urzędnicy i personel zamku arcybiskupów gnieźnieńskich w Łowiczu (XIV w.—1531 r.)*. Warszawa 2017.
- Słownik historyczno-geograficzny województwa poznańskiego w średniowieczu*. Cz. 3. Z. 1. Oprac. K. Górską-Gołaską, T. Jurek, J. Luciniński, G. Rutkowską, I. Skierską. Poznań 1993.
- Sroka S.A.: *Dyplom doktorski Uniwersytetu Bolońskiego z 1472 r.* „*Studia Źródłoznawcze*” 2012, T. 50.

- Sroka S.A.: *Studenci z Polski dopuszczeni do prowadzenia zajęć na Uniwersytecie Bolońskim na początku XVI wieku*. „Roczniki Historyczne” 2018, T. 84.
- Sułkowska-Kurasiowa I.: *Polska kancelaria królewska w latach 1447—1506*. Wrocław 1967.
- Szudrowicz A.: *Kapituła kruszwicka. W tysiąclecie powołania biskupstwa w Kruszwicy*. Kruszwica 2013.
- Szymczakowa A.: *Kilka uwag o wójtostwie i wójtach w Szadku w średniowieczu*. „Biuletyn Szadkowski” 2005, T. 5.
- Szymczakowa A.: *Szlachta sieradzka w XV wieku. Magnifici et generosi*. Łódź 1998.
- Tafiłowski P.: *Finanse prymasa Jana Łaskiego. Na podstawie raptularza z Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie*. „Przegląd Historyczny” 2004, T. 95, z. 1.
- Tafiłowski P.: *Jan Łaski (1456—1531), kanclerz koronny i prymas Polski*. Warszawa 2007.
- Tomczak A.: *Kancelaria biskupów wrocławskich w okresie księgi wpisów (XV—XVIII w.)*. Toruń 1964.
- Windakiewicz S.: *Informacja o aktach Uniwersytetu Bolońskiego*. „Archiwum do Dziejów Literatury i Oświaty w Polsce” 1892, T. 7.
- Windakiewicz S.: *Materiały do historii Polaków w Padwie*. „Archiwum do Dziejów Literatury i Oświaty w Polsce” 1892, T. 7.
- Wyczański A.: *Między kulturą a polityką. Sekretarze królewscy Zygmunta Starego (1506—1548)*. Warszawa 1990.
- Zeissberg H.: *Johannes Łaski Erzbischof von Gnesen (1510—1531) und sein Testament*. Wien 1874.

Stanisław A. Sroka

Wawrzyniec of Słupca's Bologna Doctorate in Law (1517)

Summary

Stanisław Sroka's article presents the career of (Lawrence) of Słupca, with particular emphasis on his obtaining a doctorate in canon law in Bologna in 1517. The Bologna doctorate opened a way for Wawrzyniec to a university career, because earlier he was a public notary and he also accepted the minor orders (acolyte). In 1521, he became a member of the law college of the University of Kraków. He also obtained church benefices in the form of the Kielce scholastery (*scholasteria*) and the Sandomierz canonry. Due to his imminent death in 1528, the university career of Wawrzyniec of Słupca was short. During the doctoral exam, he was accompanied in Bologna by his fellow students or other Poles who were there at the time and wanted to witness the doctoral proceedings. This group included: Jan Rybieński, provost of Kruszwica and canon of Gniezno and Poznań, Jan Łącki, canon of Poznań, as well as Jan Międzyrzecki, Jan Łaski, Maciej Śliwnicki and Stanisław Szczawiński. In the sources at the University of Bologna, they were referred to as students of Bologna and seminarians of the Dioceses of Gniezno, Poznań and Olomouc. Sroka discusses their intellectual paths, often omitted in historiography, and briefly describes their subsequent careers.

Key words: University of Bologna in the sixteenth century, Wawrzyniec of Słupca, canon law, University of Krakow in the sixteenth century, Kielce scholastics

Stanisław A. Sroka

Bologna-Doktorat in Rechtswissenschaften von Warzyniec ze Słupcy (1517)

Zusammenfassung

In dem Artikel wird der Werdegang von Laurenz von Słupca (Wawrzyniec ze Słupcy) unter besonderer Berücksichtigung seiner Promotion im kanonischen Recht im Jahre 1517 in Bologna dargestellt. Der Bologna-Doktorat eröffnete ihm den Weg zu einer Universitätskarriere. Zuvor war er als öffentlicher Notar tätig und hatte auch niedere Weihen (Akolyth) erhalten. 1521 wurde er Mitglied von Collegium Iuridicum der Universität Krakau. Er erhielt auch kirchliche Pfründe, und zwar das Scholasteramt von Kjelzy (Kielce) und das Kanonikeramt von Sandomir (Sandomierz). Wegen seines frühen Todes im Jahre 1528 war die Universitätskarriere von Laurenz von Słupca von kurzer Dauer. Während seiner Doktorprüfung wurde er in Bologna von seinen Kommilitonen bzw. von anderen Polen begleitet, die sich dort zu dieser Zeit auf der Durchreise aufhielten und den Ablauf der Doktorprüfung mit eigenen Augen sehen wollten: Jan Rybieński — Propst von Kruschwitz (Kruszwica) und Kanoniker von Gnesen und Posen, Jan Łącki — Kanoniker von Posen, sowie Jan Międzyrzecki, Jan Łaski, Maciej Śliwnicki und Stanisław Szczawiński. In den Quellen der Universität Bologna werden sie als Bologneser Studenten und Kleriker der Diözesen Gnesen, Posen und Olmütz bezeichnet. Der Autor des Artikels beschäftigt sich mit ihrem intellektuellen Werdegang, der in der Geschichtsschreibung oft weniger bekannt ist, und stellt zugleich dar, wenn auch in kürzerer Form, ihre späteren Karrieren.

Schlüsselwörter: Universität Bologna im 16. Jahrhundert, Wawrzyniec ze Słupcy, kanonisches Recht, Universität Krakau im 16. Jahrhundert, Scholasteramt von Kjelzy